

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СУД З ПРАВ ЛЮДИНИ

П'ЯТА СЕКЦІЯ

**СПРАВА «ІВАН КАРПЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ (№ 2)»
(CASE OF IVAN KARPENKO v. UKRAINE (No. 2))**

(Заява № 41036/16)

РІШЕННЯ

П.1 ст. 6 (цивільний аспект) • Справедливий судовий розгляд • Змагальне провадження • Засудженому, якого не представляв захисник, не було надано дозвіл на участь в режимі відеоконференції в усних засіданнях в адміністративному провадженні щодо стверджуваного перегляду його кореспонденції у виправній колонії, як вказувалося, через відсутність відповідних законодавчих норм на той момент • Національні суди належним чином не оцінили, чи потребував характер справи присутності заявника, можливо, в режимі відеоконференції, зосередившись замість цього на виявлених недоліках у національному законодавстві • Заявник був позбавлений можливості ефективно представити свою справу та відповісти на доводи адміністрації виправної колонії, яка була присутня у засіданні в суді першої інстанції • Порушення принципу рівності сторін
Ст. 8 • Кореспонденція • Порушення адміністрацією виправної колонії законодавчої заборони на перегляд кореспонденції засуджених з національними судами

Підготовлено Секретаріатом. Не є обов'язковим для Суду.

СТРАСБУРГ

24 квітня 2025 року

ОСТАТОЧНЕ

24.07.2025

Це рішення набуло статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції. Його текст може підлягати редакційним виправленням.

У справі «Іван Карпенко проти України (№ 2)»

Європейський суд з прав людини (П'ята секція), засідаючи палатою, до складу якої увійшли:

Маттіас Гуйомар (*Mattias Guyomar*), Голова,
Армен Арутюнян (*Armen Harutyunyan*),
Стефані Моро-Вікстром (*Stéphanie Mourou-Vikström*),
Андреас Зюнд (*Andreas Zünd*),
Діана Сирку (*Diana Sârcu*),
Катеріна Шімачкова (*Kateřina Šimáčková*),
Микола Гнатовський (*Mykola Gnatovskyy*), судді,

та Мартіна Келлер (*Martina Keller*), заступник Секретаря секції,
з огляду на:

заяву (№ 41036/16), яку 25 червня 2016 року подав до Суду проти України на підставі статті 34 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція) громадянин України, пан Іван Іванович Карпенко (далі – заявник);

рішення повідомити Уряд України (далі – Уряд) про заяву;
зауваження сторін;

після обговорення за зачиненими дверима 18 березня 2025 року
постановляє таке рішення, що було ухвалено у той день:

ВСТУП

1. Справа стосується скарг заявника, засудженого, на те, що адміністрація виправної колонії незаконно переглядала його кореспонденцію, і коли він подав скаргу до судів у зв'язку з цим, національні суди не забезпечили його участь в режимі відеоконференції в розгляді його справи та належним чином не обґрунтувати свої рішення. Заявник посилався, головним чином, на статті 6 та 8 Конвенції.

ФАКТИ

2. Заявник народився у 1973 році та тримається під вартою у с. Перехрестівка Сумської області. Заявника, якому було надано правову допомогу, представляли пан М. Тарахкало, пан О. Левицький та пані А. Козьменко, юристи, які практикують у м. Київ.

3. Уряд представляла його Уповноважений, пані М. Сокоренко з Міністерства юстиції.

4. Факти справи можуть бути узагальнені таким чином.

5. З 2004 року заявник відбуває покарання у виді довічного позбавлення волі.

6. У травні 2014 року заявник передав конверт працівникам Роменської виправної колонії № 56 (далі – виправна колонія), який мав

бути надісланий до Вищого адміністративного суду України (далі – ВАСУ); конверт містив документи стосовно попереднього спору з виправною колонією щодо його кореспонденції. Заявник стверджував, що конверт був запечатаний.

7. Відповідна сторінка журналу обліку заяв, звернень та скарг засуджених виправної колонії, копію якої Уряд надав Суду, містить такий запис:

197	21.05.14.	Карпенко І.І.	підпис	Вищий адміністративний суд України (заява про долучення до справи копій оскаржуваних судових рішень)
-----	-----------	---------------	--------	--

8. Відповідна сторінка також містить чотирнадцять інших записів щодо листів до або від судів за період з 05 травня до 03 червня 2014 року, десять з яких стосуються заявника. У деяких записах вказано лише назву суду, в інших також коротко зазначено зміст листа (позовна заява, апеляційна скарга тощо).

9. Адміністрація виправної колонії надіслала супровідний лист до ВАСУ разом із зазначеним листом заявника, в якому вказала номер касаційної скарги заявника та кількість вкладених сторінок. Згідно з твердженнями заявника це вказувало на те, що адміністрація виправної колонії усупереч законодавству відкрила та переглянула його запечатаний лист.

10. У вересні 2014 року заявник подав адміністративну скаргу проти адміністрації виправної колонії, вимагаючи визнати незаконним перегляд його кореспонденції з ВАСУ та присудити йому відшкодування моральної шкоди. Заявник також просив суд розглянути його справу в режимі відеоконференції. Він не мав представника у провадженні. Він не просив брати участь у засіданні фізично (бути доставленим до зали суду для розгляду справи). У своїй позовній заяві та апеляційній і касаційних скаргах заявник просив звільнити його від сплати судового збору на тих підставах, що він не мав доходу, не працював (згідно з його твердженнями через ненадання йому адміністрацією виправної колонії роботи) та не мав коштів на своєму тюремному рахунку. На підтвердження цього клопотання він надав довідки від адміністрації виправної колонії.

11. Сумський окружний адміністративний суд відмовив у задоволенні клопотання заявника про проведення засідання в режимі відеоконференції, обґрунтувавши це тим, що на той момент відповідне положення Кодексу адміністративного судочинства України (див. пункт 16) не передбачало участі в адміністративному судовому засіданні в режимі відеоконференції з виправної колонії, і положення Кримінального процесуального кодексу України, які дозволяли таку участь, не могли бути застосовані за аналогією.

12. Сумський окружний адміністративний суд розглянув справу у відкритому судовому засіданні, в якому брали участь представники

адміністрації виправної колонії і вони виклали свої усні зауваження. Суд відмовив у задоволенні позову заявника.

13. У своїй апеляційній скарзі заявник просив Харківський адміністративний апеляційний суд розглянути його справу в режимі відеоконференції. Апеляційний суд відмовив у задоволенні цього клопотання. Він підтвердив тлумачення суду першої інстанції (див. пункт 11) про те, що Кодекс адміністративного судочинства України вимагав, щоб особа, яка бажала брати участь у засіданні в режимі відеоконференції, прибула самостійно до будівлі суду, звідки мав бути організований відеозв'язок.

Апеляційний суд процитував такий уривок з пункту 64 рішення Суду у справі «Роман Карасєв проти Росії» (*Roman Karasev v. Russia*), заява № 30251/03, пункт 64, від 25 листопада 2010 року):

«64. Щодо особистої присутності заявника у цивільному засіданні, Суд зауважує, що російське законодавство передбачало право сторони на проведення усного засідання... Однак російське законодавство не передбачало доставлення засуджених до суду під час розгляду цивільного провадження. Проте стаття 6 Конвенції не гарантує право на особисту присутність у цивільному суді, а радше більш загальне право ефективно представляти свою справу у суді та користуватися рівністю у користуванні правами з протилежною стороною. Пункт 1 статті 6 Конвенції залишає за державою вільний вибір засобів, які мають бути використані для гарантування позивачам цих прав...»

Апеляційний суд зазначив, що, подібно до російської нормативно-правової бази, яка обговорювалася в рішенні у справі «Роман Карасєв проти Росії» (*Roman Karasev v. Russia*), Кодекс адміністративного судочинства України не передбачав участі засудженого у судових засіданнях. Водночас засуджені мали інші засоби ефективної участі у справах: право брати участь через представника, подавати письмові доводи та просити суд зібрати докази, якщо ці докази не могли бути надані стороною.

14. Апеляційний суд залишив без змін постанову суду нижчої інстанції. Обидва суди підтвердили, що жоден відповідний перегляд кореспонденції не дозволявся законодавством і посилялися на відповідні норми, що регулювали порядок поводження з кореспонденцією, яка не підлягала перегляду (див. пункти 18 і 19). Суди зауважили, що лист, який заявник передав адміністрації виправної колонії у відповідний день, був зареєстрований у журналі обліку заяв, звернень і скарг як лист до суду, а не як «Закритий конверт», через що суди дійшли висновку, що заявник сам не подав свій лист у запечатаному конверті.

15. Заявник подав касаційну скаргу, але 24 грудня 2015 року ВАСУ залишив без змін рішення судів нижчих інстанцій, узагальнивши їхнє обґрунтування та зазначивши, що заявник не висунув жодних аргументів, які б поставили під сумнів їхні висновки.

ВІДПОВІДНІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА ТА ПРАКТИКА

А. Кодекс адміністративного судочинства України (2005)

16. Стаття 122-1 Кодексу (у редакції, чинній на той момент) уповноважувала адміністративні суди постановляти ухвалу про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Частина друга цієї статті вимагала, щоб сторона, яка прагнула взяти участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, зазначила суд, з якого вона бажала брати участь у засіданні. Частина п'ята вимагала, щоб ухвала суду про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції надсилалася до суду, з якого мав забезпечуватися доступ до відеоконференції.

17. Нова редакція Кодексу була ухвалена 03 жовтня 2017 року, регулюючи відповідні питання у статті 195. Згідно останніми внесеними 23 травня 2024 року змінами, вона передбачає, що сторони можуть, якщо вони подадуть таку заяву і за умови дотримання певних умов, брати участь у судових засіданнях в режимі відеоконференції з приміщення іншого суду або з іншого місця.

В. Кримінально-виконавчий кодекс України (2003)

18. Стаття 113 Кодексу (у редакції, чинній на момент подій) забороняла перегляд кореспонденції засуджених, адресованої національним судам, а також кореспонденції, адресованої цьому Суду, прокурорам та Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини.

С. Інструкція з організації перегляду кореспонденції (листування) осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, затверджена наказом Міністерства юстиції України № 1304/5 від 02 липня 2013 року

19. Пункт 5 Розділу II Інструкції передбачав, що кореспонденція до адресатів, які не підлягали перегляду, повинна була особисто запечатуватися засудженими у конверти (із зазначенням адресата). У разі відсутності у відправника конверта адміністрація установи виконання покарань забезпечувала засудженого конвертом і поштовою маркою. Така кореспонденція повинна була реєструватися у відповідному журналі обліку кореспонденції осіб, які тримаються в установі виконання покарань, з приміткою «Закритий конверт».

D. Рішення Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року у справі № 1-10/2012 (справа про рівність сторін судового процесу)

20. У цій справі Конституційний Суд України розглянув скаргу засудженого, який стверджував, що національні органи влади не мали єдиного підходу під час вирішення питань щодо наявності можливостей для участі засуджених у цивільних провадженнях. Суд надав офіційне тлумачення конституційних положень, що гарантували принцип рівності та судового захисту прав, і заявив, що ув'язнені особи мали рівні права з іншими особами на участь у розгляді їхніх справ у судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій.

ПРАВО

I. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 6 КОНВЕНЦІЇ

21. Заявник скаржився, що національні суди не надали йому право брати участь у засіданнях в режимі відеоконференції та належним чином не обґрунтували свої рішення з цього питання. Він посилався на статті 6 та 13 Конвенції, відповідні частини яких передбачають:

Стаття 6 Конвенції

«Кожен має право на справедливий ... розгляд його справи ... судом, ... який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру ...»

Стаття 13 Конвенції

«Кожен, чиї права та свободи, визнані в [цій] Конвенції, було порушено, має право на ефективний засіб правового захисту в національному органі, навіть якщо таке порушення було вчинене особами, які здійснювали свої офіційні повноваження.»

22. Суд, якому належить провідна роль щодо здійснення юридичної кваліфікації фактів справи (див. рішення у справі «Радомілья та інші проти Хорватії» [ВП] (*Radomilja and Others v. Croatia*) [GC], заяви № 37685/10 та № 22768/12, пункт 114, від 20 березня 2018 року), вважає за доцільне розглянути ці скарги за пунктом 1 статті 6 Конвенції.

A. Доводи сторін

23. Уряд стверджував, що скарга заявника була явно необґрунтованою. Він зазначив, що рішення національних судів були достатньо вмотивованими. Суди дійшли обґрунтованого висновку, що відсутність заявника у судових засіданнях не порушувала його прав.

Заявник не вказав, як його присутність вплинула б на результат розгляду його справи або які його докази чи доводи не були належним чином оцінені.

24. Заявник стверджував, що національні суди діяли з надмірним формалізмом, відмовляючи у задоволенні його клопотання про участь в засіданні в режимі відеоконференції. Він вказав, що в деяких інших провадженнях, які він ініціював проти адміністрації виправної колонії, суди погоджувалися проводити засідання, в яких він брав участь, в режимі відеоконференції – у цих справах суди застосовували за аналогією в адміністративних провадженнях норми Кримінального процесуального кодексу України, які на той момент дозволяли участь в режимі відеоконференції не лише з приміщень судів, а й з інших місць, у тому числі виправних колоній. Заявник також навів приклади рішень національних судів, якими адміністративні суди постановляли розгляд справ, ініційованих іншими засудженими, за їхньою участю в режимі відеоконференції з виправних колоній: Полтавський окружний адміністративний суд, 06 грудня 2013 року, справа № 816/6621/13-а; Київський окружний адміністративний суд, 31 січня 2014 року, справа № 826/19758/13-а; Менський районний суд Чернігівської області, 13 листопада 2015 року, справа № 738/1232/15-а; та Вищий адміністративний суд України, 26 листопада 2015 року, справа № 800/357/15.

25. Заявника не представляв захисник. Він не належав до категорії осіб, які мали право на безоплатну правову допомогу відповідно до чинного на той момент законодавства. Заявник не мав фінансових засобів, щоб найняти приватного захисника, оскільки він не працював і не мав іншого доходу. З цієї причини він просив звільнити його від сплати судового збору (див. пункт 10).

В. Оцінка Суду

1. Прийнятність

26. З огляду на доводи сторін Суд вважає, що скарга порушує серйозні питання фактів і права за Конвенцією, вирішення яких потребує розгляду по суті. Тому Суд доходить висновку, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою або неприйнятною з будь-яких інших підстав, перелічених у статті 35 Конвенції. Тому вона має бути визнана прийнятною.

2. Суть

(а) Загальні принципи

27. Суд нагадує, що принципи змагальності та рівності сторін, які тісно пов'язані між собою, є основоположними компонентами

концепції «справедливого судового розгляду» у розумінні пункту 1 статті 6 Конвенції (див. рішення у справі «Регнер проти Чеської Республіки» [ВП] (*Regner v. the Czech Republic*) [GC], заява № 35289/11, пункт 146, від 19 вересня 2017 року). Вони вимагають «справедливого балансу» між сторонами: кожній стороні має бути надана розумна можливість представити свою справу за таких умов, що не ставлять її в явно гірше становище порівняно з її опонентом (див. рішення у справі «Андреєва проти Латвії» [ВП] (*Andrejeva v. Latvia*) [GC], заява № 55707/00, пункт 96, ЄСПЛ 2009). Крім того, сторонам повинна бути надана можливість ознайомлюватися та коментувати всі надані докази або подані зауваження, навіть якщо вони надані незалежним представником державної юридичної служби з метою здійснення впливу на рішення суду (див. рішення у справі «Кресс проти Франції» [ВП] (*Kress v. France*) [GC], заява № 39594/98, пункти 65 та 74, ЄСПЛ 2001-VI).

28. Щодо форми провадження, то право на «публічний розгляд» згідно з пунктом 1 статті 6 Конвенції було розтлумачене в усталеній практиці Суду як таке, що включає право на «усне засідання». Проте зобов'язання за цією статтею проводити засідання не є абсолютним. Усне засідання може бути непотрібним через виняткові обставини справи, наприклад, коли вона не порушує питань факту чи права, які не можуть бути належним чином вирішені на підставі матеріалів справи та письмових зауважень сторін. Також, якщо було проведено усне засідання в суді першої інстанції, менш суворий стандарт застосовується до апеляційного рівня, на якому відсутність такого засідання може бути виправдана особливостями відповідного провадження. Таким чином, провадження щодо дозволу на оскарження, а також провадження, що стосуються лише питань права, на відміну від питань факту, можуть відповідати вимогам статті 6 Конвенції, навіть якщо апелянту не була надана можливість бути заслуханим особисто апеляційним або касаційним судом (див. рішення у справі «Євдокимов та інші проти Росії» (*Yevdokimov and Others v. Russia*), заяви № 27236/05 та 10 інших заяв, пункт 23, від 16 лютого 2016 року з подальшими посиланнями).

29. У справах, де заявник перебував під вартою, Суд визнавав, що, з огляду на очевидні труднощі, пов'язані з транспортуванням ув'язнених з одного місця до іншого, представництво захисником заявника, який тримається під вартою, не буде порушенням принципу рівності сторін, за умови, що скарга не ґрунтується на особистому досвіді заявника (там само, пункт 24 з подальшими посиланнями).

30. На противагу цьому особиста участь позивача була визнана необхідною з точки зору статті 6 Конвенції у справах, де характер та спосіб життя відповідної особи були безпосередньо пов'язані з предметом справи або коли рішення стосувалося поведінки чи досвіду

особи. Таким чином, Суд встановлював порушення статті 6 Конвенції у справах, в яких характер цивільного спору був таким, що виправдовував особисту присутність позивача в суді, незалежно від того, чи був він представлений під час розгляду справи (там само, пункт 25 з подальшими посиланнями).

(b) Застосування зазначених принципів у цій справі

31. У цій справі усний та публічний розгляд справи відбувся в суді першої інстанції. Заявник не брав у ньому участі. Це сталося внаслідок відмови національних судів дозволити участь заявника в засіданні в режимі відеоконференції (на підставі, як вказувалося, відсутності в національному законодавстві, чинному на той момент, положення про участь в режимі відеоконференції з виправної колонії) та, вочевидь, відсутності нормативно-правової бази для участі засуджених позивачів у засіданнях в цивільних справах загалом (див. пункти 11 та 13).

32. Суд зазначає, що заявника не представляв захисник у провадженні. Його доводи до судів щодо його фінансового стану вказували на те, що він не мав коштів на оплату послуг захисника (див. пункт 10). Ці доводи не оскаржувалися. Також не оскаржувалося, що заявник не мав доступу до правової допомоги (див. пункт 25).

33. Суд уже постановляв у справах засуджених позивачів, чия присутність під час розгляду їхніх справ не була забезпечена, що для гарантування відповідності вимогам статті 6 Конвенції національні суди повинні провести комплексний аналіз характеру спору. Такий аналіз повинен визначити, чи є характер спору таким, що вимагає присутності засудженого позивача перед колегією суддів (див. згадане рішення у справі «Євдокимов та інші проти Росії» (*Yevdokimov and Others v. Russia*), пункти 33 та 35). Суд очікує, що аналіз вийде за межі посилання на будь-які недоліки у нормативно-правовій базі, які можуть унеможливити присутність засудженого позивача. Натомість він повинен враховувати конкретні причини «за» та «проти» присутності позивача, витлумачені у контексті вимог Конвенції та всіх відповідних факторів, таких як характер спору та відповідні права цивільного характеру (там само, пункт 38).

34. Якщо позов ґрунтується значною мірою на особистому досвіді засудженого, його усні доводи у суді були б важливою частиною представлення ним справи та фактично єдиним способом забезпечення змагального провадження. За таких обставин очевидним рішенням було б проведення розгляду провадження за місцем тримання заявника під вартою або використання відеозв'язку (там само, пункт 42 з подальшими посиланнями).

35. Суд вважає, що подібний підхід був потрібен у цій справі. Однак рішення національних судів вказують на те, що вони не розглядали, чи вимагав характер спору присутності заявника для

забезпечення загальної справедливості провадження. Суди відмовили у задоволенні заяв заявника про участь у засідання в режимі відеоконференції, посилаючись на відсутність відповідних законодавчих норм та обґрунтовуючи це тим, що сторона не могла брати участь в режимі відеоконференції з будь-якого місця, окрім приміщення суду.

36. Заявник заперечив проти цих висновків щодо стану національної нормативно-правової бази та практики на той момент. Він надав Суду чотири приклади рішень національних судів (включаючи ВАСУ) за період з 2013 до 2015 роки, якими адміністративні суди призначали розгляд справ, ініційованих засудженими, за їхньою участю в режимі відеоконференції з виправних колоній (див. пункт 24). Суд також зазначає, що тлумачення, прийняте судами в цій справі, вбачається таким, що суперечить рішенню Конституційного Суду України від 12 квітня 2012 року, в якому зазначалося, що засуджені мали рівні права з іншими особами на участь у розгляді їхніх справ у судах усіх юрисдикцій, спеціалізацій та інстанцій (див. пункт 20).

37. Навіть якщо Суд погодиться з тлумаченням, прийнятим національними судами, передбачувана прогалина в національному законодавстві не може бути виправданням для незастосування повною мірою стандартів Конвенції (див. згадане рішення у справі «Євдокимов та інші проти Росії» (*Yevdokimov and Others v. Russia*), пункт 31).

38. У цій справі питання, що розглядалося судами, стосувалося фактичного спору між заявником та адміністрацією виправної колонії щодо обставин, за яких його лист до ВАСУ був їм переданий, питання, в якому був важливий особистий досвід заявника щодо ситуації.

39. Не надавши належної оцінки характеру справи, ініційованої заявником, з метою вирішення питання, чи була його присутність, можливо, в режимі відеоконференції, необхідною, та зосередившись натомість на виявлених недоліках у національному законодавстві, національні суди позбавили заявника можливості ефективно представити свою справу.

40. Крім того, адміністрація виправної колонії мала перевагу бути присутньою у засіданні в суді першої інстанції та викласти усні зауваження по суті справи, зокрема щодо фактів, спрямованих на спростування версії подій заявника (див. пункт 12), тоді як заявник, який перебував у виправній колонії, не мав можливості відповісти на ці усні зауваження, ані особисто, ані через представника. Таким чином, у провадженні також було порушено принцип рівності сторін (див. рішення у справі «Вардanian та Нанушян проти Вірменії» (*Vardanyan and Nanushyan v. Armenia*), заява № 8001/07, пункти 88 – 90, від 27 жовтня 2016 року).

41. Отже, було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції

II. СТВЕРДЖУВАНЕ ПОРУШЕННЯ СТАТТІ 8 КОНВЕНЦІЇ

42. Заявник скаржився, що адміністрація виправної колонії незаконно переглядала його кореспонденцію, як вказано у статті 8 Конвенції, яка передбачає:

«1. Кожен має право на повагу до свого приватного і сімейного життя, до свого житла і кореспонденції.

2. Органи державної влади не можуть втручатись у здійснення цього права, за винятком випадків, коли втручання здійснюється згідно із законом і є необхідним у демократичному суспільстві в інтересах національної та громадської безпеки чи економічного добробуту країни, для запобігання заворушенням чи злочинам, для захисту здоров'я чи моралі або для захисту прав і свобод інших осіб.»

A. Прийнятність

43. Суд зазначає, що ця частина заяви не є явно необґрунтованою у розумінні підпункту «а» пункту 3 статті 35 Конвенції чи непринятною з будь-яких інших підстав. Тому вона має бути визнана прийнятною.

B. Суть

1. Доводи сторін

44. Заявник скаржився, що мав місце незаконний перегляд його листа від 21 травня 2014 року до національного суду. Заявник надав низку судових рішень у період з 2012 до 2020 роки, в яких у подібних справах суди ухвалювали рішення на його користь та встановлювали, що мав місце незаконний перегляд кореспонденції. Наприклад: (i) у справі про випадок, який стався у 2009 році, Роменський суд постановив 13 листопада 2012 року, що, приймаючи лист від заявника до цього Суду, який не був поміщений у запечатаний конверт, адміністрація виправної колонії порушила відповідні правила; (ii) у справі про випадок у травні 2014 року (стосовно листа до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ) Харківський адміністративний апеляційний суд постановив 28 жовтня 2015 року, що адміністрація виправної колонії діяла незаконно, прийнявши від заявника лист до Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, який не був у запечатаному конверті, оскільки відповідно до застосовних норм виправні колонії мали приймати лише запечатану кореспонденцію до судів. Навіть якщо заявник не мав конверта, адміністрація була зобов'язана надати йому такий конверт.

45. Уряд стверджував, що національні суди належним чином розглянули справу та визнали твердження заявника необґрунтованими. Уряд зазначив, що заявник сам надав незапечатаний лист. Уряд вважав, що це підтверджувалося відповідним записом у журналі, який не містив коментаря «Закритий конверт».

2. Оцінка Суду

46. Суд нагадує, що будь-яке «втручання органу державної влади» у право на повагу до кореспонденції суперечитиме статті 8 Конвенції, якщо воно не «здійснюватиметься згідно із законом», не переслідуватиме одну або декілька законних цілей, зазначених у пункті 2 цієї статті, та не буде «необхідним у демократичному суспільстві» для їхнього досягнення (див. рішення у справах «Енеа проти Італії» [ВП] (*Enea v. Italy*) [GC], заява № 74912/01, пункт 140, ЄСПЛ 2009 та «Глінов проти України» (*Glinov v. Ukraine*), заява № 13693/05, пункт 54, від 19 листопада 2009 року).

47. Суд зазначає, що сторони не дійшли згоди щодо відповідних фактів. Заявник стверджував, що він передав запечатаний конверт адміністрації, який згодом був розпечатаний, а його вміст був переглянутий адміністрацією виправної колонії без його відома. Адміністрація виправної колонії стверджувала, що заявник передав лист працівникам виправної колонії незапечатаним. Для національних судів і Уряду той факт, що заявник підписав відповідний запис у журналі обліку заяв, звернень та скарг, який узагальнював зміст його листа, а не просто реєстрував його як «Закритий конверт», означав, що він був відповідальним за ситуацію.

48. Однак Суду не потрібно вирішувати фактологічне питання (як його сформулювали національні суди та Уряд), чи передав заявник лист запечатаним або незапечатаним.

49. Суду достатньо зауважити, що, як встановлено національними судами у низці інших спорів за участю заявника (див. пункт 44), обов'язком адміністрації виправної колонії було забезпечення дотримання відповідних національних норм її посадовими особами та, за потреби, заявником. Згідно з цими нормами кореспонденція до адресатів, яка не підлягала перегляду (таких як, у цій справі, національні суди), повинна була надаватися засудженими запечатаною та реєструватися як «закритий конверт». Суду не було надано жодного пояснення, чому адміністрація не повернула незапечатаний лист заявнику, а натомість перейшла до реєстрації його вмісту у журналі обліку. Жоден із записів щодо кореспонденції із судом у відповідному журналі не містив необхідного коментаря «Закритий конверт» (див. пункт 7)

50. Суд також зазначає, що супровідний лист адміністрації до ВАСУ також містив додаткову інформацію до тієї, що містилася у

записі в журналі, який підписав заявник, а саме номер касаційної скарги та кількість сторінок (див. пункт 9)

51. У багатьох випадках Суд уже встановлював порушення статті 8 Конвенції з огляду на зміст подібних супровідних листів, які вказували на той факт, що працівники виправної колонії переглядали вміст кореспонденції засуджених (див. згадане рішення у справі «Глінов проти України» (*Glinov v. Ukraine*), пункти 27, 60 та 61; рішення у справі «Тросін проти України» (*Trosin v. Ukraine*), заява № 39758/05, пункти 55 і 56, від 23 лютого 2012 року; а також в якості протилежного прикладу для ілюстративних цілей, рішення у справах «Босий проти України» [Комітет] (*Bosyy v. Ukraine*) [Committee], заява № 13124/08, пункти 49 – 54, від 22 листопада 2018 року; «Бургазли проти України» [Комітет] (*Burgazly v. Ukraine*) [Committee], заява № 41920/09, пункти 64 – 69, від 21 березня 2019 року та «Василенко проти України» [Комітет] (*Vasilenko v. Ukraine*) [Committee], заява № 70777/12, пункти 8 – 10, від 13 січня 2022 року).

52. Суд не вбачає підстав для іншого висновку у цій справі. З цього випливає, що адміністрація виправної колонії порушила законодавчу заборону на перегляд кореспонденції засуджених з національними судами.

53. Отже, було порушено статтю 8 Конвенції.

III. ЗАСТОСУВАННЯ СТАТТІ 41 КОНВЕНЦІЇ

54. Стаття 41 Конвенції передбачає:

«Якщо Суд визнає факт порушення Конвенції або протоколів до неї і якщо внутрішнє право відповідної Високої Договірної Сторони передбачає лише часткове відшкодування, Суд, у разі необхідності, надає потерпілій стороні справедливую сатисфакцію».

A. Шкода

55. Заявник вимагав 20 000 євро в якості відшкодування моральної шкоди.

56. Уряд заперечив проти зазначених вимог як необґрунтованих.

57. Враховуючи свою практику (див. згадане рішення у справі «Глінов проти України» (*Glinov v. Ukraine*), пункт 86), Суд постановляє, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливую сатисфакцію будь-якої моральної шкоди, зазваної заявником.

В. Судові та інші витрати

58. Заявник також вимагав 4 925 євро в якості компенсації судових та інших витрат, понесених під час провадження в національних судах і у цьому Суді, які мали бути сплачені безпосередньо представникам.

59. Уряд заперечив проти цих вимог, вважаючи їх необґрунтованими.

60. З огляду на наявні в нього документи Суд відхиляє вимогу щодо компенсації витрат у частині щодо проваджень на національному рівні. Він вважає за розумне присудити суму у розмірі 800 євро в якості компенсації витрат, понесених під час провадження у Суді (що дорівнює 1 650 євро мінус 850 євро – суми, отриманої паном Тарахкалом у межах правової допомоги), яка має бути сплачена безпосередньо на банківський рахунок представника заявника, пана О. Левицького.

61. Суд вважає за належне призначити пеню на підставі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, до якої має бути додано три відсоткові пункти.

ЗА ЦИХ ПІДСТАВ СУД ОДНОГОЛОСНО

1. *Оголошує* заяву прийнятною;
2. *Постановляє*, що було порушено пункт 1 статті 6 Конвенції;
3. *Постановляє*, що було порушено статтю 8 Конвенції;
4. *Постановляє*, що встановлення порушення саме собою становить достатню справедливую сатисфакцію будь-якої завданої заявнику моральної шкоди;
5. *Постановляє*, що:
 - (а) упродовж трьох місяців з дати, коли це рішення набуде статусу остаточного відповідно до пункту 2 статті 44 Конвенції, держава-відповідач повинна сплатити заявнику 800 (вісімсот) євро та додатково суму будь-якого податку, що може нараховуватися заявнику, в якості компенсації судових та інших витрат, які мають бути сплачені безпосередньо на банківський рахунок захисника заявника, пана О. Левицького;
 - (б) із закінченням зазначеного тримісячного строку до остаточного розрахунку на зазначену суму нараховуватиметься простий відсоток (*simple interest*) у розмірі граничної позичкової ставки Європейського центрального банку, яка діятиме в період несплати, до якої має бути додано три відсоткові пункти;

РІШЕННЯ У СПРАВІ «ІВАН КАРПЕНКО ПРОТИ УКРАЇНИ (№2)»

6. *Відхиляє* решту вимог заявника щодо справедливої сатисфакції.

Учинено англійською мовою та повідомлено письмово 24 квітня 2025 року відповідно до пунктів 2 і 3 Правила 77 Регламенту Суду.

Мартіна Келлер
(*Martina Keller*)
Заступник Секретаря

Маттіас Гуйомар
(*Mattias Guyomar*)
Голова